

NASTAVNA JEDINICA 6

MOĆ I VLAST

Osnovni nivo

Ja sam šef! Jesam li?

6.1 Super junak?

Koji bi položaj trebalo da ima predstavnik razreda?

6.2 Dobri momci, loši momci?

Koji je položaj političara u demokratiji?

6.3 Jedna osoba radi sve, a drugi ne rade ništa?

Ko će glumiti koju ulogu u predstavničkom sistemu?

6.4 Podjela moći

Koji kriterijumi definišu predstavnički sistem?

Nastavna jedinica 6: Ključni koncept – „Moć i vlast” (za osnovni nivo)

Osnovne informacije za nastavnike: legitimna moć – princip delegiranja na nivou osnovne škole

Učenici koji su stariji od deset godina sposobni su da misle o apstraktnim stvarima. Prepoznaju i razvijaju strukture u svom okruženju i sposobni su da naprave razliku između vlastitih interesa i interesa drugih. U procesu odrastanja sve više i više postaju sposobni da misle apstraktno.

Pošto navrše deset godina, učenici shvataju odnos između prostora i vremena, te ujedno razvijaju sposobnost izražavanja i uočavanja osjećaja i prepoznavanja normi. U tim godinama, učenici su već upoznali svoje okruženje u kojem žive i počinju iskazivati interes za proučavanje nepoznatog. Njihova percepcija socijalnih sistema (udruženja, klubova, grupa mladih, itd.) postaje detaljnija i stoga postaju jače motivisani i uključeni u odbranu drugih ljudi i lobiranje za svoje interese.

Život u školskom razredu i školi postaje sve važniji. Na koji je način organizovan zajednički život u školi? Koja su pravila važna? Ko stvara ta pravila i ko odlučuje o njima? Ko može promijeniti ta pravila?

U potrazi za odgovorima na ta pitanja, nije samo važno upoznati politički sistem zajednice ili, u širem smislu, države, već je isto tako važno biti sposoban za uticanje na strukture i procese unutar zajednice – drugim riječima, za život u demokratiji.

Posebno na nivou srednje škole, učešće u iniciranju participatornih, vanškolskih aktivnosti vrlo pozitivno utiče na razvojnu psihologiju djece. Učenici mogu prepoznati ciklus političkog procesa i shvatiti proces donošenja odluka. Štaviše, većina odluka važnih za učenike u tom dobu donosi se na nivou zajednice (kao što je kretanje, mjesta za razonodu, itd.). Učenici mogu postići važan uvid, ako se podstaknu da preuzmu društvenu odgovornost i ako se osjećaju odgovorni za dio svog školskog života. Suočavajući se s temama poput smjene i opoziva mogu steći konkretno iskustvo participacije i odgovornosti u svakodnevnom životu. Što više stvarnog iskustva učenici tog uzrasta mogu ostvariti i što više situacija mogu iskusiti, situacija koje im otvaraju mogućnosti da utiču na politički proces, to je veća vjerovatnoća da će učenici poslije učestvovati u procesu donošenja odluka i da će razviti osjećaj odgovornosti za društvo.

Moć i vlast – princip delegiranja – jedan je korak u podizanju svijesti o tome. Sljedeći niz lekcija sagledava politički proces u školi na način koji je analogan onome koji se odvija izvan škole. U tom smislu, izbor predstavnika razreda ne bi trebalo da bude izolovana aktivnost, već aktivnost koju bi trebalo koristiti kao model. Suprotno školskim aktivnostima poput simulacije izbora, gdje učenici glume političke izbore, izbor predstavnika razreda trebalo bi da ima značajan uticaj na svakodnevni školski život.

Cilj obrazovanja za demokratiju i ljudska prava podrška je u razvoju kompetencija na tri područja. Ova nastavna jedinica ima sljedeći profil kompetencija:

Kompetencije u		
... političkoj analizi i procjeni	... korišćenju metoda	... političko odlučivanju i djelovanju
**	***	**

Nastavna sredstva

U ovoj jedinici koristiće se sljedeća nastavna sredstva iz nastavnog kompleta za učenike. Nastavnik mora da odluči hoće li nekim ili svim učenicima trebati dodatna priprema za rad sa ovim sredstvima.

- 0 Istraživanje u biblioteci
- 0 Istraživanje pomoću interneta
- 0 Provođenje intervjua i anketa
- 0 Tumačenje slika
- 0 Mentalne mape
- 0 Izrada postera
- 0 Održavanje izložbi
- x Planiranje i održavanje prezentacija
- 0 Pripremanje slajdova ili *powerpoint* prezentacije
- 0 Pisanje novinskih članaka
- 0 Izvođenje predstava
- x Održavanje debata

Nastavna jedinica 6: Moć i vlast

Ja sam šef! Jesam li?

Legitimna moć – princip delegiranja na nivou osnovne škole

Naslov lekcije	Vaspitno-obrazovni ciljevi	Nastavni zadaci	Nastavni materijali	Metodi
Lekcija 1: Superjunak?	Učenici razmišljaju o konceptu odgovornosti i autorizacije raspravljajući o položaju predstavnika razreda.	Učenici raspravljaju o odgovornosti, kompetencijama i položaju koje predstavnik razreda mora imati.	<i>Flip chart</i> , olovke, materijal, velika slika super junaka.	Individualni rad, grupni rad, plenarna rasprava.
Lekcija 2: Dobri momci, loši momci...?	Učenici shvataju ideju da jedna osoba može predstavljati grupu ljudi. Razvijaju razumijevanje koncepta delegiranja moći i odgovornosti.	Učenici upoređuju svoje ideje sa šemom političkog predstavništva u demokratiji. Raspravljaju o svojim stavovima o političarima i upoređuju ih sa mišljenjima koje imaju drugih ljudi. Sprovode kraće intervjuje kako bi to napravili.	Šema političkog predstavništva, olovke, papir.	Individualni rad, grupni rad, plenarna rasprava.
Lekcija 3: Jedna osoba radi sve, a drugi ništa ?	Učenici razmišljaju o odgovornostima i kompetencijama raznih položaja i shvataju proces izbora i njegove posljedice.	Učenici predstavljaju rezultate svojih intervjuja u razredu. Definišu odgovornosti i kompetencije različitih pozicija i biraju predstavnika razreda.	<i>Flip chart</i> , olovke, izborne kartice, Spisak učenika zainteresovanih za poziciju predstavnika razreda, odštampani primjerci radih listova.	Plenarna rasprava.
Lekcija 4: Podjela moći	Učenici se upoznaju sa konceptom reizbora i smjene. Razmišljaju o kriterijumima definisanja predstavničkog sistema.	Učenici raspravljaju i definišu kriterijume koji dozvoljavaju kontrolu djelovanja predstavnika razreda.	<i>Flip chart</i> , olovke.	Plenarna rasprava.

Lekcija 1

Super junak?

Koji bi položaj trebalo da ima predstavnik razreda?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici razmišljaju o konceptu odgovornosti i vlasti tako što raspravljaju o položaju predstavnika razreda.
Nastavni zadaci	Učenici raspravljaju o odgovornostima, kompetencijama i o položaju koji bi trebalo da ima predstavnik razreda.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke, materijal, velika slika jednog super junaka.
Metodi	Individualni rad, grupni rad, plenarna rasprava.

Opis lekcije

Učenicima se prezentira materijal „super junak“. Daje im se zadatak da ispune sve prazne govorne balončice sa kompetencijama i odgovornostima koje predstavnik razreda mora posjedovati. Navedeni zadatak izvršavaju samostalno u vremenu od 10 minuta.

Pošto su završili zadatak, učenici se okupljaju u grupe od po četiri i raspravljaju o onome što su napisali u svojim materijalima. Dolaze do zaključka o najvažnijim karakteristikama, kompetencijama i odgovornostima koje predstavnik razreda mora posjedovati. Zapisuju svoje zaključke na komadiće papira.

Svaka grupa lijepi svoje stavove na sliku super junaka koja je postavljena na *flip chart* ili na tablu. Nastavnik potom započinje raspravu na osnovu sljedećih pitanja:

- Koja je najvažnija sposobnost koju mora imati predstavnik razreda?
- U kojim prilikama će predstavniku razreda trebati pomoć od drugih?
- Mora li predstavnik razreda biti super junak?
- U kojim će situacijama predstavnik razreda biti kao i svi drugi?
- Koje slabosti može imati predstavnik razreda?
- Pod kojim okolnostima bi se predstavnik razreda morao zamijeniti s nekom drugom osobom?
Zašto?
- Koje želje predstavnik razreda nije u mogućnosti da ispuni?

Poslije rasprave, učenicima se daje zadatak da razmišljaju mogu li zamisliti sebe kako se nadmeću za predstavnika razreda. Trebalo bi da razmisle o odgovornostima i kompetencijama o kojima su raspravljali i da sami procijene jesu li u stanju da budu na tom položaju. Nastavnik im daje list papira i kaže im da zapišu svoja imena ako su zainteresovani za taj položaj.

Lekcija 2

Dobri momci, loši momci?

Koji položaj imaju političari u demokratiji?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici shvataju ideju da jedna osoba može zastupati cijelu grupu ljudi. Razvijaju razumijevanje koncepta delegiranja moći i odgovornosti.
Nastavni zadaci	Učenici upoređuju svoje ideje o šemi političkog predstavništva u demokratiji. Raspravljaju o svojim pogledima na političare i upoređuju ih sa mišljenjima koji drugi ljudi imaju o političarima. Kako bi to napravili sprovode kratke intervjuje.
Nastavni materijali	Šema političkog predstavništva, olovka, papir.
Metodi	Individualni rad, grupni rad, plenarna rasprava.

Opis lekcije

Učenicima se predstavlja model političkog predstavništva u demokratiji (radni materijal). Nastavnik polako uvodi koncept delegiranja unutar države i objašnjava učenicima da isto kao što postoje predstavnici razreda, tako postoje i predstavnici država. Njima je delegirana moć.

Nastavnik pruža informacije o šemi i objašnjava sistem predstavništva. Proces izbora predstavnika drugačiji je u raznim sistemima (na primjer, u direktnoj demokratiji ili u indirektnoj demokratiji).

Samostalnim radom, učenici ispunjavaju prazne prostore u radnom materijalu. Potom formiraju parove i raspravljaju o tome šta znaju o političarima i razmjenjuju svoja mišljenja o njima. Pritom bi od pomoći mogla da budu sljedeća pitanja:

- Šta mislite o političarima?
- Koje političare poznajete?
- Šta bi političari trebali raditi?
- Šta političari ne bi smjeli raditi?
- Zašto toliko mnogo ljudi misli da su političari loši?

Učenicima se daje zadatak da sprovode intervjuje i pitaju druge ljude za mišljenje o političarima i njihovim kompetencijama. Zapisuju pitanja koja žele da postave članovima svoje porodice, bliskim prijateljima i njihovoj zajednici. Nastavnik ih upućuje da vode zabilješke o odgovorima koje ljudi iznose. Neka od mogućih pitanja bila bi:

- Koje kompetencije bi trebalo da ima političar?
- Po vašem mišljenju zašto toliko ljudi negativno misli o političarima?
- Koje osobine bi trebalo da ima političar?
- Koje osobine ne bi trebalo da ima političar?

Učenici sprovode intervjuje poslije nastave i donose rezultate na sljedeći čas.

Lekcija 3

Jedna osoba radi sve, dok drugi ništa ne rade?

Ko će imati i kakvu ulogu u predstavničkom sistemu?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici razmišljaju o odgovornostima i kompetencijama raznih položaja i shvataju izborni proces i njegove posljedice.
Nastavni zadaci	Učenici predstavljaju rezultate intervjua koje su sproveli. Definišu odgovornosti i kompetencije i biraju jednog od učenika za predstavnika razreda.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke, izborni listovi, popis zainteresovanih učenika za položaj predstavnika razreda, štampane kopije radnih materijala.
Metodi	Plenarna rasprava.

Opis lekcije

Učenici iznose rezultate intervjua koje su sproveli prema zadatku iz prethodne lekcije. Prezentiraju svoje rezultate na „blic“ način (gdje svaki učenik ima pravo da kaže samo jednu rečenicu). Nastavnik zapisuje odgovore o kompetencijama političara na *flip chart* ili tablu kako bi učenici mogli da vide trendove u datim odgovorima.

Za drugi korak, nastavnik se ponovno vraća na pitanje predstavnika razreda kao političke funkcije. Spisak svih zainteresovanih učenika za tu poziciju postavljen je na tablu. Nastavnik najavljuje da ako hoće da znaju za koga žele da glasaju, razred mora nešto više da sazna o budućem predstavniku razreda, o njegovim ili njenim kompetencijama i idejama. Od kandidata se traži da naprave kratku prezentaciju o samim sebi koja neće trajati duže od dva minuta. Glavni fokus te prezentacije trebalo bi da bude „Za šta se ja zalažem“.

Pošto što se svi kandidati predstave, učenicima bi trebalo dati priliku da postave pitanja. Mogu se direktno obratiti jednom kandidatu, ali mogu postaviti i pitanja na koja bi trebalo da odgovore svi kandidati.

Učenici nakon toga glasaju. Nastavnik predstavlja dva različita izborna sistema: javno glasanje i tajno glasanje. Učenici odlučuju koji izborni postupak žele da koriste.

Ukoliko se odluče za tajno glasanje, trebalo bi da koriste izborne listiće na kojima tajno ispisuju ime kandidata kojega oni žele. Potom svoje listiće stavljaju u korpu ili kutiju. Dva učenika trebalo bi da budu odgovorni za brojanje glasova i pisanje rezultata na *flip chart* ili tablu.

Učenici koji broje glasove objavljuju pobjednika izbora za predstavnika razreda, ujedno i objavljuju ime osobe koja je bila druga na izborima – ona ili on će biti imenovan za zamjenika predstavnika razreda.

Učenicima se za domaći zadatak daje sljedeći zadatak: „Idite kući i pitajte roditelje kada su zadnji put glasali na izborima, koji su to bili izbori, gdje su se odvijali i na koji način su bili organizovani.“ (Nastavnik bi trebalo da se pobrine da kaže učenicima da ne pitaju roditelje za koga su glasali na zadnjim izborima). Koristite radni materijal za ovaj zadatak.

Lekcija 4

Podjela moći

Koji kriterijumi definišu predstavnički sistem?

Vaspitno-obrazovni ciljevi	Učenici se upoznaju s konceptom reizbora i smijene. Razmišljaju o kriterijumima koji definišu predstavnički sistem.
Nastavni zadaci	Učenici raspravljaju i definišu kriterijume koji im omogućavaju da kontrolišu rad predstavnika razreda.
Nastavni materijali	<i>Flip chart</i> , olovke.
Metodi	Plenarna rasprava.

Opis lekcije

Učenici iznose u razredu odgovore svojih roditelja o izborima. Sjede u grupama od po četiri i razmjenjuju odgovore svojih roditelja.

Sljedeće, nastavnik čita učenicima priču o gradonačelniku jednog malog grada.

Bio jednom jedan mali grad koji se zvao Dosadograd u kojem su ljudi bili prilično nesrećni. Za njihovu nesreću postojalo je više uzroka. Dosadograd nije bio zanimljiv i nije imalo ništa da se radi, osim da se ide u lokalni park. Nije bilo zanimljivih trgovina, koncerata, a nijesu postojala ni mjesta u kojima bi se odvijale sportske aktivnosti. U gradu nije čak bilo ni igrališta za djecu u vrtićima i školama. Stanovnici Dosadograda samo su išli u park, sjedeli i gledali u ribnjak. Djeca su dolazila kući iz škole, pisala svoj domaći zadatak i, kao i odrasli, išla u park, sjedela i trčala oko ribnjaka. U večernjim satima, stanovnici Dosadograda nijesu imali nikakve priče za pričanje, nikakva iskustva o kojima bi mogli govoriti i nikakve uspomene koje bi mogli podijeliti. Svaki dan je bio nalik jedan drugom za stanovnike Dosadograda.

Zašto je to bilo tako? Da li je Dosadograd bio presiromašan da bi sagradio nove sadržaje? Jesu li stanovnici Dosadograda bili isuviše lijeni da išta urade? Ne, definitivno nije. Jednostavno niko nije bio zadužen za organizaciju stvari, niko nije htio da preuzme odgovornost za Dosadograd i da nekako počne da mijenja stvari. Za razliku od drugih malih gradova, Dosadograd nije imao svog predstavnika – gradonačelnika.

S obzirom da je situacija u Dosadogradu postala nepodnošljiva, jedne neđelje grupa ljudi odlučila je da održi izbore u parku i izabere jednu osobu koja će voditi Dosadograd – odlučili su da izaberu gradonačelnika. Nešto se mora promijeniti! I to brzo!

Nije bilo mnogo ljudi koji su željeli taj posao, samo su dva kandidata bila na izborima. Jedan od njih bio je lokalni nastavnik, gosp. Beznanić, koji je godinama htio da promijeni stvari u školi i okolo nje. Imao je neke ideje kako da to napravi, ali kad su ga ljudi pitali što bi promijenio u Dosadogradu odgovorio je da to u ovom trenutku ne zna i da prvo treba pitati ljude što misle o tome šta bi trebalo promijeniti. Mnogo stanovnika bilo je razočarano. Mislili su da će gosp. Beznanić imati ideje na koji način da izgradi veliki šoping centar sa bioskopima i restoranima. Smatrali su da će konačno dobiti svoj, toliko iščekivani, vodeni park. Takođe su bili uvjereni da će gosp. Beznanić obećati da će izgraditi koncertnu dvoranu. Koje je to razočaranje bilo za stanovnike Dosadograda!

Kad je drugi kandidat, gosp. Vitko, stao na pozornicu, stanovnici Dosadograda nijesu puno očekivali. „Ovo je čisti gubitak vremena; ništa se neće promijeniti u Dosadogradu u bilo kojem slučaju“ rekao je jedan od prisutnih muškaraca. „Izgleda da si u pravu,“ šapnula je muškarcu starija žena koja je bila u njegovoj blizini. Gosp. Vitko, naočito mladi muškarac, započeo je sa svojim govorom. Govorio je i govorio. Govorio je o tome da je Dosadograd njegov grad, spomenuo je školu u koju je išao i spomenuo je park u kojem je odrastao. Iznio je na koji način se stvari moraju mijenjati u Dosadogradu. Govorio je o igralištima koja su potrebna za djecu, o novom bazenu kojeg svi toliko žele, takođe je spomenuo dugo iščekivanu koncertnu dvoranu čak je i spomenuo mogućnost izgradnje dječjeg parka za vožnju na rolušama. Za vrijeme govora gosp. Vitkog lica stanovnika Dosadograda su

se ozarila od sreće. Odjednom svi su se počeli osmjehivati. „Možda nijesmo u pravu,“ šapnula je ponovno starija gospođa. „Da, možda,“ odgovorio je stariji muškarac, koji je već zamišljao sebe kako pliva u novom bazenu.

„Kako ćemo sve to platiti?“ pitao je gosp. Vitko publiku. „Nema problema! Predlažem da svi sakupimo svoju ušteđevinu i da stvari gradimo jednu po jednu. Tako ćemo svi nešto dobiti. „To je zvučalo jako pošteno za stanovnike Dosadograda. Kada su se sljedeće nedjelje odvijali izbori, samo dva stanovnika Dosadograda nijesu glasali za gosp. Vitkog. On je bio jasan pobjednik. Jedine dvije osobe koje su glasale za gosp. Beznanika su bili gosp. Beznanik lično i njegova majka. Ali sad će se stvari promijeniti u Dosadograadu, svi su to znali. Sad je konačno postojala osoba koja je imala jasne ideje o tome šta raditi i na koji način za sve to platiti. Niko nije sumnjao da će svi stanovnici Dosadograda dati gosp. Vitkom sav novac kojeg su uštedjeli tokom godina – i on je s radošću uzeo novac kojeg su mu ljudi dali.

Još dugo nakon izbora stanovnici Dosadgrada bili su veseli, jer su znali da će uskoro imati sve stvari koje žele. Prolazili su mjeseci, a još uvijek se nije vidjelo ni jedno gradilište u Dosadogradu; nije bilo radnika koji bi započinjali s radom.

Jedno poslijepodne, u Dosadograd se dovezla mašina koja je na vrhu nosila jednu veliku, plavu stvar čudnog oblika. „Stigao nam je bazen,“ uskliknuo je jedan od mladih učenika dok je mašina prolazila pored školskog igrališta. „Super,“ uskliknuli su svi ostali. Međutim, nakon par dana otkrili su da je bazen bio namijenjen za gosp. Vitka koji ga je ugradio u svoj vrt. Ljudi su se zamislili. Neki su počeli sumnjati u njegova obećanja, dok su se neki još nadali da će gradski bazen uskoro stići te su stoga bili strpljivi.

Samo sedam dana kasnije, grupa starijih ljudi vidjela je kako pored njih prolazi veliki i skupi auto zlatne boje koji je sijao na suncu. „Opa! Nijesam znao da će nas posjetiti Kraljica,“ šalio se jedan od starijih muškaraca. Drugi su se takođe počeli smijati sve dok nijesu shvatili ko je za upravljačem automobila: gosp. Vitki. Umjesto da je dobijeni novac iskoristio za izgradnju novih igrališta, kupio je sebi novi automobil. Stanovnici Dosadograda su se uznemirili.

Sedam dana kasnije dogodio se još jedan incident, kada se gosp. Pismenko, poštar u Dosadogradu, vratio sa svojih dnevnih obilazaka i ispričao svojim prijateljima što mu se taj dan dogodilo. „Zamislite molim vas, kad sam se vozio pored vile gosp. Vitkog, čuo sam jedan čudan zvuk, nešto poput zvuka kojeg ispuštaju slonovi. Stoga sam odlučio da poblize pogledam šta se događa. „I, šta si vidio?“ upitali su ga znatiželjno prijatelji. „To je upravo ta nevjerojatna stvar: kada sam provirio kroz metalnu ogradu vidio sam velikog slona koji je ispuštao te zvukove.“ „Ozbiljno?“ pitali su ga prijatelji u nevjerici. „Da, ozbiljno, sve dok nijesam otkrio da je sve to bio samo film, ali ja nikad prije nijesam vidio toliko veliko filmsko platno! Kažem vam gosp. Vitki je napravio najveći bioskop na otvorenom na svijetu. „Niko nije u to mogao vjerovati. Šta se dogodilo s njihovom koncertnom dvoranom. Stanovnici Dosadograda još više su se uznemirili, ali što su mogli da učine. Na kraju krajeva, njega u izabrali.

„MENE to uopšte ne zanima,“ rekao je gosp. Beznanik, nastavnik, kada ga je pitala za savjet grupa ljudi koja je bila odlučila da se održe prvi izborii. „Glasali ste za njega i sad je on gradonačelnik Dosadograda,“ ukazao je gosp. Beznanik. „Ali to je nepošteno,“ odgovorili su ljudi. „Čak je iskoristio ostatak novca koji je bio namijenjen za park za vožju na roľsuama kako bi u svom vrtu izgradio svoj najomiljeniji fast-food restoran. Sad može po čitave dane jesti hamburgere i krofne do mile volje. A mi još uvijek samo sjedimo u parku i dosađujemo se i naša djeca još uvijek samo sjede u parku i dosađuju se.“ „Znam“, rekao je gosp. Beznanik i zatvorio svoje oči i počeo trljati bradu. „Znam, i moramo nešto preduzeti u vezi s tim....“

U svojim grupama, učenici raspravljaju kako bi priča mogla da se nastavi, fokusirajući se na tri pitanja:

- Šta su stanovnici Dosadgrada mogli da naprave prije nego što se sve ovo dogodilo?
- Šta mogu sada da učine? Na kraju krajeva, glasali su za gosp. Vitkog.

- Na koji način se ovakve situacije mogu spriječiti za ubuduće?

Zapisuju svoje odgovore na flip chart-u i predstavljaju ih cijelom razredu na plenarnoj raspravi.

Kada su sve grupe predstavile svoje ideje, nastavnik usmjerava raspravu prema situaciji koja postoji u njihovom razredu i postavlja sljedeća pitanja:

- Na koji način se možemo osigurati da predstavnik našeg razreda učini ono što mu je zadato?
- Koje mehanizme možemo smisliti kako bismo to osigurali?
- Ko bi mogao to napraviti?
- Šta će se dogoditi ako otkrijemo da nešto nije u redu?
- Ko može odlučiti o promjeni predstavnika razreda?

Učenici raspravljaju o tome na plenarnoj sjednici i iznose neke predloge. Glasaju o svojim predlozima i odlučuju o zajedničkom rješenju. Dogovor se potom zapisuje te ga svaki učenik potpisuje, uključujući i predstavnika razreda i njegovog zamjenika.